

KÁRPÁTI LAPOK

Magyarországi Kárpát turistaegyesületek kiadványa

A turisztág, a honismeret, a természetvédelem terjesztésére

Kiadó, szerkesztő: Nagy Péter (peter.nagi@t-online.hu)

Kárpáti képek

Fotós szemmel a nagyvilágban

Kárpát Egyesület, Eger rendezvényei

Tar Lőrinc poklot járt, mi meg gödröt

A Somogyi-dombság rejtett túraútvonalai

Kísért a múlt

Tallóztatás régi újságokban

Farkas Péter szereti kutatni a régmúlt dolgait, eseményeit. Elmondása szerint, több 1760-tól megjelent kiadványra befizetett és így hozzáfér az akkori újságcikkekhez. A számára érdekes irodalmi, történelmi események, technikai találmányok cikkeit kifotóztatva szétküldi a baráti kör részére. Turistalap lévén, minket olvasókat elsősorban a turizmussal, honismerettel foglalkozó régi dolgok érdekelnék. Farkas Péter kérésemre keresi a korabeli turizmussal kapcsolatos írásokat, képeket. Amelyeket önzetlenül és örömmel megoszt a Kárpáti Lapok Kedves Olvasóival.

A *Kárpáti képek* sorozatban folytatjuk a korabeli Magas Tátra bemutatását. Az előző két részben megismertük a központi Tátrát és a két Tátra-Füredet. Most pedig a „tátrafüredi főhadiszállásról” kirándulni megyünk a régmúlt útjain.

Kárpáti képek

III. Kisebb kiránduló helyek.

A két Tátra-Füred valóban mintha csak bele volna himezve a fenyves erdőbe, mely óriási szőnyeg gyanánt terül végig a komolyan és méltóságteljesen trónoló szürke Kárpát zsámolyán.

Sajátságos valami az az erdő. Mint mikor anyai kar tartja átölelve a gyermeket, oly biztosan érzi magát alatta az ember, — vagy mint a hívő az ur házának ives boltzatai alatt. Az a mély, néma csend, mely benne honol, mint valami titkos nyelv beszél a lélekhez, melyet ez meg nem ért, csak sejteni tud, s vigasztaló érzetet merít belőle. A mint a fák fölött elshajt olykor a havasi szél, a hajszál se rezdül meg fejedén, — mert csendes nyugalom van itt a fák alatt, — de megrezdül ott belől kebledben, mintha valami láthatatlan hárfalaknák benne, mely a szél ujjainak érintésére felel. Végig terülsz egy-egy lágy mohapamplagon, mely elsüpped alattad s úgy elrejt ruganyos pelyhében, hogy pár lépésnyire elmehetnek melletted, nem veszik észre, hogy valaki van ott, — s aztán karodat fejed alá téve, keresed a hajló sötét lombok közül átszűrődő mosolygó kék eget.

Ez az erdő itten nem tartozik amaz óriási fenyvesek közé, minőkben pl. a gömöri fenyve-

sek sokkal gazdagabbak, hol minden egyes szál merész, szédítő magasságba nyilal föl az ég felé, tiz-tizenkét ölnyi magasságban kezdi csak terjeszteni tülevelű nehéz ágait, odáig pedig ellátást nyújt mélyen be az erdőbe, melynek roppant lombzata sűrű hajzatnak tűnik föl a magasságban, s zöldes színre festve ereszti át a levegőt, mely betölti a végtelenbe nyúló csarnokot egyenes, sima, sugár oszlopaival. Az ilyen erdő az igazi első mintaképe a gót építkezésnek.

A kárpátalji fenyves még fiatal erdő. A fák lombjai sok helyütt leborulnak egészen a földre s csak aprób cserjéket, mohát, zuzmót és gombát tűnnek meg körükben. Csak itt-ott nyílik egy-egy tisztás, mely üde havasi tenyészetnek ad helyet, — míg a forráspatakok partjai, a termőfölddel megölt kőtörmelék, és a sziklahasadékok kövér talaja, széltől óvott zugai már a fejlettebb flórának, lombos cserjének nyujtnak menedéket.

Érdekesen ír le dr. Szontagh M. Uj-Tátra-Füredről irt monographiájában egy ily, partjain buja növényzetet tápláló hegyi patakot. E patak örökös moraja, majd halkabb csevegése, a szerint, a mint vagy utját álló sziklahalmokon cascade-okban lezuhog, vagy lassú folyással locsolja, volt, úgymond, ama Syrén-hang, mely

őt arra a vidékre csalta s a helyet előtte kedvessé tette, a hol most Uj-Tátra-Füred áll. Valódi mintaképe ez egy havasi csermelynek. Magas, itt-ott sziklás partja helyenkint szűk mederre szorítja s a víz, mintegy neheztelve, haragos morajjal hömpölyög odább, hideg hullámaival csapkodva a medrét megszakgató szirtnyujtványokat. Kristály fenekén szökdelve játszik a piros és kék pettyes pisztrángok apraja, míg a nagyobbak mélyebb vízmosások sötét fenekén hasalva leskelődnek elpusztult rovarok hullái után.

A vad ér partján éles gránitkövek között találja kedvenceit a fűvész. A nedves kőhalmok között, könnyű porhanyó homokban bujálkodik a kereklevelű aranyvirág (*Chrysanthemum rotundifolium*), a *Senetio subalpinus*, a *Doronicum austriacum*, a *Phyteuma spicatum*, a keskeny levelű gyapu, a *Veratrum album*, míg a partokat az égszín nefelejsnek egész sűrű párnái szegélyzik.

A patak néhol majdnem áthatatlan sűrűbe téved, hol a rendszerint apróbb csemeték is óriási nagyságra nőnek. Amott kidült fenyősudarak fekszenek a földön elterülve, a mint a vihar kidöntötte. Liának fonják körül a revesedő törzsököt s kuszó orchideák eresztik bele csápjait a puha és könnyen málló fahullába, körülnövi a földi szeder, csipke, vad ribiszke és piszkebokor, a málna, hanga s a vörös és fekete áfonya bozótja. Az organikus hulladékok által kövéritett dús talajban szamócza és földi eper csemetéje félméternyre burjánzik elő a földből, míg az egész képre, mint a pókháló foszlányai elhagyott szobában, több rőfnyi hosszúságban csügg le haldokló fenyevek penészszerű ágairól a szakállas zuzmó.

Az erdőt helyenként rétek szakítják meg. Messzehangzó kolomp jelenti, hogy tehén-csorda legel ott nedves, kövér fűvön. Majd meg egy magános sziklatömb ül meg sötétben egy-egy kis lapályon, benöve mohával s féloldalt hajlitva az alóla kierőlködő fiatalabb fenyeveket. Valami nagy vihar hengerithette ide, kitudja mikor?

Ilyen az erdő a két Tátra-Füred körül. S a ház küszöbén kilépve, mindjárt ez erdő fogad magába. Szép egyenes sétatutak vezetnek beléje, elkigyózva enyhe-lejtősen egy-egy gyönyörű

helyre, mely a fürdő „könnyű sétákra” induló vendégeinek célpontja szokott lenni.

A „Gondüöző” nevű nyaraló mögötti szép sétatut alig egy perc alatt egy kis köröndre visz, melynek egyik felén két kutmedencze tűnik a szemünkbe. Piros zsinórra erősített lapos poharat czuppant vizébe az oda gyűlő vendégsereg, s kéjelegve iszsa tartalmát. A kristálypohár azonnal szívárványos ködbe borul, a mint a víz kiürült, belőle. A Castor és Pollux-források ezek, alig öt lépésnyire egymástól.

Innen jobbra fordulva, hosszú egyenes fenyősíkatoron keresztül visz a minden időben száraz gyalogút egy tisztásig, honnan gyönyörű kilátás nyílik végig az egész szepesi rónán, mely a nap verőfényében fürdik ringó aranykalászos rónáival, élesen emelve ki több mint húsz város és falu oázát. A tornyok tetői szikráznak a naptól, s az egész olyan, mint egy óriási kép, melynek a gömöri és lipői heglánc alkotja keretét, fölötté a sötét violaszinbe hajló láthatárral, mely följebb szelid rózsaszínűvé válik, míg átmegey a legtisztább kék azúrba. Elragadó, szelid látványt nyújt e hely, a neve is „szép kilátás”.

Ugyancsak a „Gondüöző” mögött egy ut balra kanyarodik: „az öt forráshoz.” Kissé már fásasztóbb, mint az előbbi, mert menedékesen tart a nagy-száloki hegytömb oldalának, de a sok megálló, s a Kárpát-egylet által felállított üllőpadok még mindig a kényelmesebb kirándulók egyikévé teszik. Ez uton, a „három forrás” egyesült medrében, mintegy 100 méternyi magasságban Tátra-Füred fölött egy több ezer mázsá súlyos magános sziklatömb látható, melyen e fölírást találjuk fölvesve: „1823. felhőszakadás által lesodortatott.”

A krónika is fönn tartotta itt néhány rendkívüli elemi csapás, iszonyú felhőszakadás és árvíz emlékét. Igy 1621-ben a tarpataki völgyből rémületes ár hömpölygött a sik felé, mely ott házakat, templomokat mosott alá s a földből kimosott halottakat sodort magával. 1662-ben aug. 6-kán Nagy-Szálók felett a felhőszakadás óriás szikladarabot ontott le. A víz nagy robajjal tört lefelé. Sziklákat hasított le s ragadott magával. A legvastagabb vörös és luczfenyőket emelte

ki a földből s vitte tovább. Minden irányban, úgy Magyar- mint Lengyelország felé ömlött az áradat, rárontott a városokra, halottakat vájt ki, épületeket döntött és sok embert, állatot fulasztott magába. Hasonló árvíz volt 1774-ben, a „tölcsértó”-ból indulva ki. Késmárkról tisztán ki lehetett venni, mint hömpölyög az ár lefelé a hegyeken, rövid idő alatt tengerré változtatva az egész vidéket s elpusztítva a hegység egész oldalát.

Az 1813-ki árvízre még ma is emlékeznek az öregebbek. Wahlenberg híres svéd természettudós saját szemlélete után le is írta a szörnyű veszedelmet. Aug. 19-kén kezdődött a vihar s egyre növekvő erővel nőtt egész 24-eig éjjel. Nem volt ilyen árvíz, úgymond, száz esztendő óta. A hidakat, házakat elsodorta s a több órányira fekvő Késmárk városának körfalát elsodorva, némely házait egész a tetőig ellepte. Késmárk és Lomnicz között egy tenger volt a vidék s az ár elvonulása oly lassan történt, hogy csak aug. 30-án indulhatott meg a közlekedés.

1820-ban volt az utolsó nagy felhőszakadás. Két ilyen Tátra-Füreden omlott le, szerencse, hogy nem egyesült, hanem nem messze a fürdő fölött külön sugárba szakadva zuhogott le. „Több öl mélységű árkokat mosott, — írják az időből — az erdő le van döntve, a legvastagabb fenyőtőkék forgácscsá törve, több száz mázsányi gránitsziklák összevissza hányva. Egész hegytorkolatok, völgyek vannak beiszapodva, ujak felmosva, szirtek egymásra halmozva. Épen a dél ideje s a fürdőben sok ember volt jelen. Fekete sötétség borítá el a vidéket; tompán dörgött az ég s kénbüz terjeszkedett szerteszét. A zuhogó ár, a hömpölygő sziklák borzasztó robaja és zúgása az embereket a szomszéd dombra riasztotta, hol a legnagyobb záporban várták be a pusztítás végét. A gránithegyeken több ölnyi mély és széles árkokat hasított az áradat, melyek hosszú csikok alakjában már messziről feltűnnek, mutatva amaz eső roppant hatalmát, mely itt néhány órán át dühöngött. A legrégebb idők óta sem emlékeznek ily borzasztó felhőszakadásra.”

Az ember az óriási kőszirt előtt megállva valóban képzeletet szerezhet amaz elementáris

erőről, mely egy ily kőkolosszust egész idáig hengerithetett. Akkora ez a kő, hogy egy magából monumentális épületet lehetne emelni, ha földarabolnák.

Tovább haladva, egy kis eltéréssel eljutunk a zuhanyos házig. Egy patak mentébe épített magas deszkaház ez, óriási falábakon. Messze a források valamelyikéből facsöveken vezetik a vizet az épület tetejébe, honnan több ölnyi magasságból zuhan alá. Ujabban „Zsedényi zuhanyának” nevezik, mivel kivüle kevés ember bírja kiállani az 5°-nyi hőmérsékű víz erős csapkodását. A roskadozó ház e patak mentében a fenyves erdőben vadromantikus képet nyújt.

Az „öt forrás” felé vezető uton először is a „Türelem-forrás”-hoz jutunk, mely elmés elnevezés itt igen helyén van a gyalogolni nem igen szeretőket tekintve. Utána következnek a „szerelem-forrás,” de biz ez kiapadt, — egy gonosz megjegyzés szerint azért, mert „sokat ittak belőle.” Még egy ideig haladva, eljutunk végre a Tátraalja helyek egyik legszebbikéhez, az „öt forrás”-hoz.

Két hegynyulvány találkozó helye az. A hol összeforrnak, az amphitheatrumszerű lejtőn fakad az „öt forrás,” csinos táblákkal és föliratokkal ellátott vízeresztőkbe foglalva, melyekből bőven ereszti a kristálysugarat a kiálló csurgó.

Az „öt-forrás” elnevezés különben csak irigy kisebbités. Ötször öt forrásnál is több van itt, s a ki nevét kőbe vésvé akarja látni, megteheti, — mert mig itt fennáll a természeti ősfoglalás joga s ha egy még szabad forrásnak valaki csurgót épít, bátran elkeresztelheti a saját nevével. Ez az emlékoszlop nem is kerül oly sokba.

A merre tekintünk, mindenütt forrás bugyog elő a földből, pataká egyesülve oda lenn. Sőt ha bedugjuk pálczánkat jó mélyen a földbe, forrást huzunk ki utána. A nagy vízbőség ritka tenyészetet táplál e helyen, s kevés hely lehet a világon, a hol többi közt színben és ablakban oly változatos, fajokban gazdag, a legszebb keleti szőnyeget megszügyenítő bámulatos pompájú moha tenyészne, mint e helyen.

A források fölött egy kis plateauon egy szép vas gloriette áll. Ez a Rainer-emlék, melyet tavaly

állított föl ide a Kárpát-egylet. E kis köröndből a legszebb panorámák egyike nyílik. A közvetlen előtért képező fenyves csúcsai fölött látjuk ismét a szepesi szelid rónát, de már más keretben, más világításnál, mint a „szép kilátástól”, ugy hogy ujnak tetszik egészen azzal az ellentéttel, mely a naptól megvilágított távoli róna és a lábunknál elterülő beárnyalt völgy, patak és erdő egymással alkotnak.

Törs Kálmán
Vasárnapi Ujság 1878. 29. szám
(1878. július 21.)

IV. A Haramia-kőnél.

Ha a két Tátra-Füred gondosan ápolat sétautjait egymás hosszába fűznök, több mérföldre nyúló fenyvesikátor kerülne ki belőlök, melynek hosszában megtalálnék az u. n. „csodafát”, öt szál fenyőt egymás mellett, mint az orgonasipokat egy közös törzsből kinőve, a Máriássy-rétet, az erdei multságok ez erdővel és patakkal szegélyezett bársonygyepü kedvenc helyét; a „daraforralót” (Grützkocher), melynek gyöngyöző forrása mellől a fenyvek csúcsai fölött gyönyörű kilátás nyílik a Kárpát sűrű ormaira, a „Károly-magasának” keresztelt havasi fennsíkot, hol a fürdő egy pinczérje fekszik eltemetve, a ki itt, így mondják, föbe lőte magát, mert beleszeretett egy grófnéba; a csak ezidén fölfedezett Ilka-vizesést; a „szép kilátást”, mely Uj-Tátra-Füredtől csak tiz percznyire esik és sok más kedves pontot, a hol oly szivesen elandalog a vándor.

De a vidék valami zordabb, vad-romantikus élvezetre ingerel s elhagyjuk a kényelmes sétautat, hogy fölkeressük a szűz természetet a maga ősi eredetiségében, a hol még nem szabályozta a civilizáció, bár ösvényt bele már is tört magának.

És ebbeli szándokunkat még jobban ingerli annak a helynek a neve, melyet a rövidebb partiek között emlegetni hallunk: „Haramia-kő”.

Hogy ne keresnők fel, mikor oly borzadalmasan hangzik, holott már csak kő, a haramiabandát rég fölakasztotta a statárium, még pedig nem is annak rendje és módja szerint a nyakánál, hanem az oldalbordájánál fogva. A banda kapitánya még ki is szitt az akasztófán egy pipadohányt előbb, — csak azután halt meg. Így tartja ezt a hagyomány.

Ugyanazon az uton, mely a „szép kilátáshoz” vezet, találjuk a póznát az utmutató

táblával, melyre föl van írva a hívogató szó: „A haramia-kőhöz”.

Ez az ut már nincs oly szépen simára gyalulva, mint a sétatutak. Köves, törmelékes, kezdetben kissé meredek is. Kereszதாக မြေကို ခြောက်ထပ်ထပ် ဖြတ်၍ ကြည့်ရင် မြေအောက်မှာ ကြွက်ကြွက် ကြွက်ကြွက် ရှိနေကြောင်း တွေ့ရမည်။ ဒါ့အပြင် မြေအောက်မှာ ကြွက်ကြွက် ကြွက်ကြွက် ရှိနေကြောင်း တွေ့ရမည်။ ဒါ့အပြင် မြေအောက်မှာ ကြွက်ကြွက် ကြွက်ကြွက် ရှိနေကြောင်း တွေ့ရမည်။

Utunk erdőn és tisztásokon vezet keresztül. Az utszéli mohaszőnyeget itt-ott élénk sárga foltok tépik meg. Azok csirkegombatelepek, melyek leszedve egy állóhelyben megtöltenék egy kisebb-szerű kosarat harmatgyöngye, üde friss gombával. Távolabb, az erdővágás helyén, hirtelen fölrebbenetével sűrű fogoly-falka riaszt meg, előttünk csak néhány lépésnyire, búgó hangot hallatva, miközben elrepül.

Végre be kell kanyarodnunk a sűrűbe, szűk, meredek ösvényen, mely fölfelé vezet. Egyszerre, széthajtva a lombokat, magunk előtt látjuk az óriási kötőmböt, melynek „Haramia-kő” a neve.

Egy roppant kőkolosszus ez, melyre egy másik, vastag tábla borul rézsutt. Látszik, hogy az előbbinek levált darabja ez is, mely most az anyatómbhöz támaszkodva, fedelet képez egy meglehetősen térszerű üreg fölött, védve azt szélről és esőtől. Ez volt a rablók tanyája.

Ez impozáns kőszobor mellett áll egy másik kötőmb, fenyvekkel részben már benőve. A két között vezet el az ösvény.

Az ember megáll e roppant kőóriás előtt s bámulva kérde: hogy juthatott ez ide? A hely, a hol állunk, a nagy-szalóki hegy lábának nyugati nyujtványa, messzeterülő gerincz, mely itt jó másfélóránnyira esik az anyahegytől. Mily szörnyű elementáris erő lehetett az, mely e kolosszusokat onnan egész idáig, a gerincz kellő tetejére gördítette. Ha víz: özönvíznek kellett lennie; ha rázkódás: irtóztató földrengésnek.

De nem sokáig forgathatjuk e kérdést magunkban: más, még sokkal meglepőbb látvány várakozik reánk.

A természet anyaméhébe nyerünk bepilantást, a titkok titkába, a földfelület nagyszerű forradalmainak rejtett műhelyébe, hol az előttünk álló sok ezer év óta némán is beszélő óriási kőtanúság komoly fenséggel hirdeti a romboló és teremtető hatalmak keze munkájának mikéntjét.

Szemünk előtt látjuk, a mint a föld szilárdulni kezdő kérége kietlenbe vesző évezredek előtt az egyenlőtlen hűlés következtében tizenkilencz mértföld hosszúságban megrepedt, s a föld gyomrából, képzelhetetlen erőszak nyomása alatt, előtolult a roppant gránittömeg, azon az oldalon, hol később Magyarország támadt, akadálytalanul nyomulván a tátongó nyílason a magasba, míg éjszakai oldalán magával kényszerült emelni a külső réteget. Ezért a Kárpát Galiczia felől csak fokozatosan emelkedő, míg a szepesi róna felől egyszerre meredek és égbe nyuló, mintha tenger ágaskodott volna föl az égre és akközben kövült volna meg. Ennek a gránit-tömegnek a szive fenekéig nyílik belátás a Haramia-kő felől. Előttünk áll a centrális Kárpátok kellő közepén a legfelségesebb csoport, melyet a vadregényes és nagyszerűt kereső festő találhat.

A nagyszalóki hegy nyujtványának a déli vége, a hol a „Haramia-kő” áll, szemben foglal helyet a kárpáti képződmények legérdekesebb részletével. Kék és vörös áfonyabozóttal benőtt mohos szirttömbök képezik alattunk az ülő páholyt, honnan a nagyszerű látványban gyönyörködhetünk. Alattunk bükk-, mogyoró-, hárs-, és nyír-bozótok keverednek a lenyuló lejtőt takaró fenyvek szőnyegébe, mely lenyúlik közvetlen alattunk mélységes mélyen egy immár táguló szirtes völgybe, hol helyenként tajtékos fehéren csillan föl a széles patak. A völgy feljebb mind szűkebbre szorul, de mégsem annyira, hogy innen meg ne láthatnók fenekét. Innensőbb jobb párkányát az előtérben a nagyszalóki hegy nyujtványa képezi, melyen állunk, s melynek följebb „tarjéka” (Kämmchen) a neve,

mig aztán még följebb már maga a nagyszálóki csucs és a Szekrényhegy egetostromló meredek falai fogják be. A völgy baloldali párkányát az a lejtő képezi, mely a lomniczi csucstól nyulik délnyugati irányban lefelé. Ez oldal fenyekekkel van benőve, de azoknak többnyire csak a völgy felé néző oldalán van lombzat, míg a sziklához támaszkodó felük csaknem kopasz.

Lenn lábunk alatt, a patak mentében, tisztás helyet látunk az erdőbe vágva, közepén fakunyhóval s messze fehérülő törmelékkövel. Olasz munkások fejtik itt a gránitot, mely kissé zöldbe játszó gyöngyszín, apró szemcsés, néhol kovával és csillampalárszékkel keverve, és oly kemény, hogy a mont-cenisi alagut építéséhez hirdetett pályázaton 34 versenytársa között ez nyerte el az elsőséget. Az egész hegycsoport, melynek tetejét a lomniczi csucs koronázza, ilyen gránit-pyramis.

De a mit leirtunk, az csak előtere a tarpataki völgynek, — hátsó része benyulik a hegyekmélyébe, s ott két részre szakad. A nagy tarpataki völgy, a jobb felől eső, a hegység főgerinczének azon részén kezdődik, a hol a Szekrényhegy neki támaszkodik. Széles tágas völgy ez, fele leomlott szikladarabok egész özőnével, mely fölél vastag moha s kuszó törpefenyő terített szőnyeget. A völgy közepén, fönn magasan, patak rohan végig, mely láthatatlan földalatti forrásokból fakad, emlékeztetve a bibliai vesszőre, melynek érintésétől a kopár szikla vizet adott.

A kis tarpataki völgy sokkal szűkebb és vadabb. A jégvölgyi csucs lábánál kezdődik, örökös hó- és jégmezőkkel, melyekből a patak ereszkedik alá, egy helyen valami 120 lábnyi vizesést képezve, melynek tömör, vakítóan fehér sugára, mintegy üstökös farka világít egészen idáig.

A két völgy között komoran, feketén, szakadékos czikk-czakkos, tépett szirtjeivel, mint valami elátkozott titán-csoport mered a magasba a többi hegyektől egészen különválva, egymagán a Kárpát-hegység legzordabb csoportja: a középgerincz (Mittelgrad). Zerge se járta még meredek ijesztő ormait, s még két év előtt is megmászhatatlannak hitték. Ekkor tűzött

legmagasabb ormára póznát a merész fiatal hegyászó, Téry Ödön.

Ez a középgerincz a Kápathegy szive, ez zárja be hátterét annak a nagyszerű amphitheatrumnak, mely előttünk nyílik, s melynek oldalfalait jobb felől a szekrény- és nagyszálóki, balfelől a lomniczi hegycsoport képezi.

Sajátságos egy látvány ez innen a Haramia-kőtől. Alattunk a sötétbe vesző mélységben a messze nyuló völgy, mely a hegyek zömébe rést hasít, — előttünk a háttérben fenyegető magasságra nyuló csorba sziklahegyek, melyek, látszólag oly közel, fölébe nyulnak a fellegeknek.

Délioldoban, mikor hátunk mögül a nap e völgynek és hegyóriások felénk néző oldalának támaszkodik, s éles körvonalba emel ki minden nagyobb szakadékot, szirtkönyököt, ormot, — fenségesebb látvány nem képzelhető ennél.

Mint valami kinyitott könyv, úgy tárul innen élénkbe a Kárpát. És e könyvből olvasni is lehet. Ez az igazán „lapidáris stylus” ékesen beszél.

Ha jobbra tekintünk, a lomniczi hegycsoportnak a szepesi rónára néző külső falán, mely lenyulik egészen a völgybe, alig van pont, melyen megakadna szemünk. Mindenütt egyforma, meredek szürke sziklafal az, melyen csak a vízmosások vágtak felülről lenyuló s az antli erdőbe vesző fakó barázdákat. Máskülönből ez a külső fal csaknem simának látszik, mintha le volna gyalulva. Le is van. Legyalulta az eső, a zivatar, lábához hengerítvén a mi rajta kiállóbb rész, orom, sziklatömb volt.

Ha balra nézünk, ugyanezt látjuk a nagyszálóki hegy külső falán. Ez is sima, sehol nem szakadékos, sehol nem csipkézett. Csupán egy kiálló szirttömb látszik rajta: „a király orra”. Az is inkább csak bibircsó, mint orr a széles lapos ábrázaton, melynek homlokáról, úgy tetszik, fönnakadás nélkül gurulhatna le az eleresztett ködarab. egész az erdő szegélyéig.

Meglepőbb ellentét, mint e két vállas hegytömb külső falai és a köztök tátongó völgyszakadás felé néző oldalai között a szemünkbe ötlő, — nem is képzelhető.

Mintha valami óriás szakította volna kétfelé, az erőszaknak oly borzasztó nyomait mutatják a tarpataki völgyet határoló hegyfalak. Csupa zegzug, szakadék, kiálló könyvek, repedés, csorba, mélység, kiszökellő gerincz, orom, csucs mindenütt. Felső éle is olyan, mint egy töredezett fésű, szabálytalan csipke. Itt nem jut eszébe az embernek követ hengeríteni le a hegyoldalon; milliószor megakadna az a kiszögellő szirteken, zugokban. Egy tátott czáparatorok e völgy, egyenlőtlen, töredezett, mammuth-fogakkal bélelve. S a völgyet végig hasító két patak között, a völgy közepéből kinyulik a „középperincz” valamennyinél szakadékosabb, töredezettségű magános tömbbe, mely csak messze hátul mutat összeköttetést a lomniczi csucsot környező ormok taréjával.

Ha az ember ez ellentétet nézi, valóban megtanul olvasni a hegyek veséinek rendőiből, melyek itt annyira kitérve állanak előtte, mint másutt tán sehohol.

Az a két sima fal, a lomniczi hegytömbé és a szalókié, egy hegynek a külső oldala lehetett valaha. Most is szinte összeborulni látszik az. Valami irtózatossá rázkódás azonban ketté repesztette, két felé osztotta, mint Mózes a Vörös-tenger árjait, belehasított, mint valami karddal. De az ütés nem volt elég erős. Jobbra dült a lomniczi hegyecsoport, balra a szalóki, de közbül megmaradt magában a középperincz. Azért oly irtóztatón szakadékos ez minden oldaláról, míg amazoknak külső oldala aránylag oly sima.

Ezt olvassa ki az ember ebből a föltárult sziklakönyvből és kiolvassa azt, hogy ama külső falak sok ezer évvel előbb érintkeztek viharral, esővel, mely megfésülte tarfejüket simára, mint a tarpataki repedés oldalai, melyeknek még sok ezer év kellend, míg boglyas fejüket az idő fésűje csak valamennyire is rendbe szedi.

— De hogy beszélhet ön ilyen vad dolgokat? — kérde egy szép kísézőnőm a Haramia-kőnél, midőn geológiai hypothesisimeket ott a felséges látvány közvetlen benyomása alatt a fentebbi módon előadám. — Hogy ez a völgy tátott czáparatorok mammuth-fogakkal! Ugyan menjen! miért nem pterodactylos vagy megalotherion?

Ha minden áron hasonlatot akar, miért nem keres poétikusabbat? Tudja mihez hasonlitanám én e völgyet, a mint innen látszik, ha már épen valamihez hasonlitanom kellene?

— Szabad tudnom, szép nagyságom?

— Egy tulipánhoz. A nagyszalóki hegy, a szekrényhegy, a jégvölgyi, késmárki, lomniczi csucs a szirmai, a középperincz pedig a himszálak csoportja. Lássá ez szebb hasonlat az önénél, sokkal kézzelfoghatóbb, s az ön theoriájának is igazat ad; mert hiszen a tulipán szirma is ráborult a himszálakra, mikor még bimbó volt.

— Igaza van, s higyeje el, ezt nem csupán udvariasságból valloam be.

Törs Kálmán
Vasárnapi Ujság 1878. 30. szám

V. A Kárpát előormán.

Csendes ülőmunkához szokott, a testi fáradalmakhoz hozzá nem törődött ember jól teszi, ha Magyarország Alpes-világába lépve, előbb könnyebb kirándulásokban edzi meg erejét, mielőtt az izmokat nagyobb próbára tevő hosszabb útra szánná fejét.

Az elsorolt kirándulások csak gyermekjáték s még a tarpataki völgybe rándulást is ideértve, egy kis erőfeszítéssel mind megtehető egy nap alatt. Még a nők is alig veszik észre a fürdő társalgójában estenként rendezni szokott táncmultságokban, hogy hiszen ők ma nagy dolgokat vittek végbe, — künn voltak a Rainer-kunyhónál s durva kő törte piczi lábukat.

De ha tul vagyunk az első „trainingen”, — akkor aztán ne álljunk ellent a hegyekről némán felénk intő biztatásnak: „Excelsior!”

Látogassuk meg a fellegeket!

Ha igaz, hogy egy bolond százat csinál: az is igaz, hogy egy okos is csinál legalább tiz okosat. A fürdőben uralkodó bizalmas hangulat mellett minden vállalkozás könnyű szerrel talál pártolókra, s mint egy kitűnő tanár monda egykor páratlanul

plasztikai képpel: „a megpendített szikra csakhamar oly hatalmas *folyammá* növi ki magát, hogy *árnyékában* sokan találnak megpihenést.”

Egy szóval minden kiránduláshoz akad társ azonnal. S ha azt mondod: „szeretnék a lábam alatt látni egy égi háborút.” — azonnal jelentkezik tiz-tizenkettő, a kit hasonló vágyak epesztenek.

Tehát el van határozva. Holnap elindulunk égiháborút látni a lábunk alatt.

— Hát lesz? — ezt kérdeni senkinek nem jut eszébe. Gazda nélkül csinálni a számítást itt megszokott dolog. Különbösen is vannak itt gavallér emberek abból a fajtából, a kik egy nő társaságot vezetvén a csillagvizsgáló toronyba napfogyatkozást látni, — midőn ott kijelentették nekik, hogy bizony az már elmúlt, a legnagyobb szeretetreméltósággal fordult az observatorium igazgatójához:

— Lássá, uram, ezek a hölgyek még soha se láttak napfogyatkozást. Egyenesen ezért fáradtak ide. Ön udvarias ember. Tegye meg nekünk azt a szívességet, hogy — *csinálja még egyszer*.

Ebben a háborús világban egy kis háborúra számítani nem is valami nagy képtelenség. A társaság ennél fogva azonnal hozzá is lát a hadi terv elkészítéséhez.

A cél az, hogy az expedíció ne legyen tulságig fárasztó, ne követeljen igen nagy, — ha nem is vér-, de — verejték-áldozatot s mégis jutalmazó legyen, a mennyire csak lehet. Ennél fogva a legelső kérdés: hova menjünk?

Warum in die Ferne schweifen?

Liegt das Schöne ja so nah!

Itt emelkedik fölöttünk a nagyszálóki hegy, ez a széles vállú rengeteg sziklahegy. Előbástyája a központi Kárpátok szakadékos tömbjének, egy előre tolt erőd, mely a déli homlokvonalat fődí. A többi hegy, csúcs, orom, mind mögötte van. Mi éppen a lábánál lakunk, azaz: már a térde körül, közel az öléhez. Tehát leg is közelebb van hozzánk. Aztán meg, mint aféle végvár, három oldal felé egész szabadon áll, a kilátást tetejéről

nem akadályozzák nála nagyobb hegyek, kivéve az északi oldalon, hol a megkövült titánok égbenyúló sötét tömkelege tiltakozólag int a szemnek: ne tovább.

Hadjáratunk céljával tehát már tisztában vagyunk. Itt fogjuk felütni az okkupáczióális lobogót. Most következik a sor a hadjárat célját biztosító eszközökre. Gondoskodni kell a sereg felszereléséről, s kivált az élelmi szállítmányokról, mivel a megszállandó territóriumon hiába remélünk akár hideg, akár meleg konyhát.

Az erdő aljában tót pásztorgyerek őriz egy nyaláb fát. Szép egyenes, ember-magasságnyi fenyőbotok azok, éppen egy jó marokba illő vastagságban. Alsó végökbe éles szög van ütve s erős vaskarikába foglalva. A bot a markoláson alól kurta „szabidrák”-kal (fanyelű bicska, békanyuzó) egész az aljáig ki van cifrázva, karikában, harántul, függélyesen metszett, egymást keresztező, vagy egymás mellett párhuzamosan futó vékonyabb vastag vonalakkal, melyekből, a lehántott barna héj alól, fehérén ragyog elő a fenyőcsemete eleven húsa. Sajátságos ornamentika ez, se nem góth, se nem byzanti, se nem renaissance, se nem arabeszk — egészen külön álló, önmagában extrafajt képező magyar alpesi stylus.

Az a bot, ha gyökerén hagyják, magas szál fenyővé nőhetett volna valaha. Felnyúlt volna idővel tiz ölnyi magasra. Akkor levágták volna, mint kitűnő példányt, leszállították volna talán a Vág vizéhez, ott egybekötötték volna hasonló társaival tutajnak, leusztatták volna a Dunára, azon egész Budapestig, itt egy építész oda ásta volna egy épüendő három-emeletes ház mellé, csinált volna reá állványt s annak az állványnak a tetejéről lebukott volna ennek a pásztorfiúnak az unokája fejtetőre és agyonütötte volna magát. De mivelhogy a reménybeli nagyapa gondos elő vigyázatból íme még csemetekorában kivágta a reménybeli szálfát, ez a szerencsétlenség nem fog megtörténhetni, s a reménybeli unoka, ha végzete, csakugyan lebukni három-emeletnyi magasságú állványról: más szálfa segítségével lesz kénytelen megcselekedni ezt a salto mortalét. Ily kitanulhatatlanok a gondviselés utai!

Botunk tehát már van. A hegyhágásnál ez lesz majd a harmadik lábunk. Mert kettő nem mindig elég, sőt olykor bizony még a négy sem fölösleges.

Hogy azonban a pénzen szerzett harmadik lábunk tul ne tegyen a kettőn, melyet a természetől nyertünk, — ezt is adjusztálnunk kell jó erős talpú, szeges csizmával, mely belekapaszkodjék az érdes kőbe, mintha körme lenne.

Ezzel azonban még nincs vége a fölszerelésnek. Most ime melegen süt a nap, könnyű nyári ruha volna indikálva, mert a fárasztó menet közben még melegebben fog sütni a nap. Azonban a szellős ruha még sem tanácsos. Mert itt a természet még ős eredeti állapotában van, nem kapott szabályozó jó nevelést a civilizációtól, szabadon üzi szeszélyeit, s az imént még nagyon is meleg érdeklődése egy pillanat alatt úgy meghűlhet irántad, hogy a csontod is didereg belé. Azért tehát posztó ruha kell ide, különösen pedig lábszáraidra olyan hüvely, melyre nem reflektálsz többé. Vékony szijba csavarva jó ha plaidet is akasztasz a válladra. Ez igen alkalmas uti szerzőm a hegyekben: ha akarod, párna, ha akarod köpönyeg, ha akarod sátor, ha akarod paplan, ha akarod keleti szőnyeg, ha akarod napernyő, tarisznya, szélfogó, törülköző, vagy abrosz.

Hátra van még azonban a hadjáratokban nem kevésbé fontos kérdés: a menázi. Megszokott dolog a kárpáti turistáknál, hogy sonkát, szalámit, sajtot visznek magokkal az útra, s néha nyers húst, ha oly helyre készülnek, hol tüzelőfát remélnék találni. Döller őrnagy, a Kárpátügylet derék pénztárnoka, a tátrai kirándulások buzgó rendezője és mindenekben szíves útbaigazító, mint az effélékben tapasztalt férfiú, nem tudott eléggé kikelni e roszt szokás ellen. Előfogott s egész praelekcziót tartott nekem a kárpáti dietetika szabályairól, megértetvén velem szentül, hogy a mit mond, azt híven megírom és kinyomatom valahol, — bizonyára sok kiránduló megköszöni. Sietek is eleget tenni tett fogadalmamnak.

Tehát itt a recipe:

Sonka, szalámi, sajt, füstölt hus és mindenféle sós étel elvetendő. Az ember, a ki a szokatlan erőfeszítésben megizzadva, a nélkül is úgy meg-

szomjazik, hogy égő poklot érez a gyomrában, — ne öntsön olajat a tűzre még azzal is, hogy sósat eszik, mely szintén szomjaszt. A legtöbb veszedelem onnan támad, hogy a fölhevült ember a minden lépten-nyomon előbugyogó források kristály vizének nem tud ellenállni s mohón kezdi csilapítani szomját: meghűl, meghal. Az pedig kár. Vigyen az ember inkább hideg borjusültet magával, vagy csirkét, a sajt is megjárja, csak sós ne legyen. A szomjuság ellen tegyen az ember a zsebébe egy tábla csokoládét s néhány aszalt szilvát. Öreg, tapasztalt zergevadászok bizonyítják, hogy a legégetőbb szomjat is abban a pillanatban eloltja egy kis darab csokoládé, vagy egy szem aszalt szilva s egész nap járhat-kelhet az ember, a nélkül, hogy vízre csak gondolna is.

Bort vagy egyéb szeszes italt szintén nem tanácsos fölvinni nehezebb partiekra. Mert itt a magasban tiszta, ritka levegőben, kisebb légnyomásnál illóbbak a szeszes részek, s a kinek oda lenn egy-két liter meg se kottyán, itt egy mohón megivott pohártól olyan szédelgést kaphat, mely a veszedelmesebb helyeken fejfel zuhinthatja alá a mélységbe. Csak egy ily megzavart fejű társ kell, hogy az egész társaság élvezetét megrontsa, s még ma is emlegetnek egy kirándulást a lomniczi csúcsra, hol egy fiatal ember lelkesedését alig néhány csepp bor annyira fölfokozta, hogy visszatérőben folyton ott lebegett a legborzasztóbb halál párkányán, s végre is a vezetőknak kellett őt lehozni ezer halálos veszély közepett, több óra hosszáig tartó olyan uton, hol a leggyakorlottabb hegymászóknak is mind az öt érzékét, hús körmét, kezét-lábát s minden részét saját maga biztonságáért szükség összeszednie, hogy a sziklához tapadva maradhasson, s le ne bukják a négyezer lábnyira meredeken, csaknem egész függőlegesen leszakadó mélységbe.

A szeszes italt akkor kell elővenni, ha az ember nyugvó tanyára jutott, hol egy-két órát pihenésre szánhat. Ha pedig az éjt is ott tölti, akkor a bor, kivált a jó vörös bor, de a pálinka s az itt szokásos borovicska (fenyő-szesz) igen jól tesz a metsző hideg ellen. A gondos vezetőök soha sem is viszik föl az italt magasabb ormok-

ra, hanem elrejtik a pihenő tanyákon kövek alá, s csak visszatérőben szedik elő. Egy kis meleg tea, vagy forró fekete kávé, ha még olyan rossz is, minden ambróziánál jobban esik ilyenkor.

De ha az embernek minden porczikájára szüksége van, hogy egy nagyobb partitét megtehesen, — hogyan terhelje meg magát ennyi készülékkel?

Hja, a hadvezérnek, ha sikert akar, élelemszállító trainról is kell gondoskodni. Arra való a ló. És arra is, hogy a meddig a ló mehet, rá üljön az ember és kímélje erejét az ut ama részére, a hová már csak a zerge követhetné.

Ez a ló, a hegymászó ló, egy külön specialitása a lovaknak. Ha társadalmi állását a lovak nagy nemzetségében jellemeznem kellene, azt mondanám róla, hogy a hegymászó ló a lovak között az, a mi az emberek között az akadémikus.

Annak is olyan igénytelen külseje van, mint emennek. Kissé kopott, kissé sovány, s nem sokat gondol külső megjelenésével a társaságban. Fejét ép úgy előre csüggesztve viseli, mint emez, a mi a természettudósok szerint csalhatatlan jele annak, hogy nála az értelmiség fészke, a homlokagy tulsúlylál bir a többi agy fölött, s hogy az nála erősebben ki van fejlődve, mint más lovaknál, melyek oly fönnhordják az orrukat. Életmódjában sem becsüli sokra a világi hívságokat, a zabot csak ideálnak tekinti, melyet köztudomás szerint, bármint törekszünk feléje, el nem érhetünk, s megelégszik egy harapattal füvel, a mit az útszélén talál, s melyet csak úgy, foga közt a kemény zabolával tesz titokban, lopva a magáévá. A szerénység érénye annyira kifejlett benne, hogy soha sem tolakodik előtérbe, nem igyekszik feljutni elsőnek, s nem hogy irigyelné Kisbértől, Kincsemtől s egyéb hivaltogó paripáktól a longchamps-i és epsomi díjakat (valaminthogy az akadémikusok is másoknak engedik elnyerni a versenyjutalmakat), sőt azon van, hogy a magához hasonló szerénységgel dicsekvő lótársának is mögötte maradjon néhány saját-fejjel.

De bármily magas fokú legyen is benne az önmegtartás, a lovak társadalmában mégis ő

képviseli az ész-arisztokráciát. Nincs okosabb ló a világon, mint a hegyeket mászó mokány. Ellensége levén minden charlataneriának, nem ismeri a szédelgést, — innen van aztán, hogy a magas hegygerinczekeken is, tátongó mélységek fölött, keskeny sziklaparkányokon, omló görkővön, biztos szilárd léptekkel halad, — minden egyes lépését előre kiszámítva teszi, s megjegyzi jól a nyomot, hová lábát tegye. Hiába képzeled te aztán, a ki rajta ülsz, hogy te jobban tudod az utat, s irányt szabhatsz haladásának. Ránghatod te a kantárszárat jobbra, rángathatod, hegedülhetsz, fűrészelhetsz a száján a zabolával: ő halad a maga útján s higgadt öntudattal veti meg emberi gyarló törekvéseidet. Ő tudja, mit csinál s biztosan átvezet a szédületes szirten, melyen te a magad lábán csak halálos szorongással mertél volna keresztül haladni.

Lehet ez önfejlés nála; de hát hol is láttál volna életedben igazi akadémikust, a ki nem önfejl, s a kit valaha bármi nyomatékos argumentum ad — equum eltántorított volna útból.

Mind ezekkel tisztában levén, már most arról foly a tanácskozás, merre felé intézzük a rohamot a nagyszáloki csúcs ellen?

A hegy, mint tudjuk, a kárpáti sziklatömbtől előre hasadt külön hegy, — mondjuk hát: déli szirma a kőből alkotott roppant tulipán helyeknek. Felénk néző külső lapja simának látszik, csak teteje felé látjuk, úgy közepe táján, a „Király orrának” nevezett kimagasló sziklát. E külső sima lapon egy óriási V betű látszik, fakó színével levonulva az erdőig. A lomniczi csúcs szürke teste hasonló fakó betűt mutat, csakhogy megfordítva, tehát A-hoz hasonló. A vízmosások utja ez. Amannál felhőszakadásakor a víz a két mosásból egybe foly, ennél két sugárban zuhog alá.

Erős izmu, jó tüdejű fiatal emberek már megtették azt a tréfát, hogy e vízmosáson mászták meg a nagyszáloki csúcsot, egyenesen torony irányában. Azaz, hogy a „Király orra” irányában, mely hatalmas orra különben egészen rá illik az Énekek énekének következő verse: „A te orrod olyan, mint a Libanon hegye, mely néz Damas-

kus felé.” — Mi azonban, kik a bravour helyett a kényelmet keressük, nem fogunk oly utat választani, mely hasonló valamely ház meredek hajzatához, a melyről minduntalan hátra csuszhatik az ember, s mely fölfelé kuszás négy kéz lábön megtart három órát, ámbár a legrövidebb egyenes ut, s a csúcs oly közeinek látszik, hogy jó parittyás gyerek követ röphetne a tetejébe. Biz ez pedig csak optikai csalódás, 7766 lábnyira emelkedik a csúcs a tenger színe fölött s annál a pontnál, hol mi állunk, a tátrafüredi kápolnánál 4600 lábbal áll még magasabban.

Egy másik útja is van még a nagyszáloki csucsnak: a tarpataki völgyből, föl az oromig a hegy emelkedő élén. Ez az él innen tekintve olyan, mint egy régi penge, egész hosszában tele van csorbával. Meglátszik rajta az erőszakos elrepedés a háta mögött levő sziklatömegektől. Ezen a csorba gerinczen jártak föl annak előtt az oromra. De ez ut terhes, szakadékos, fárasztó, és az a hátránya van, hogy ezen a gerinczen haladva folytonosan kilátásunk van jobbra és balra is, s meg vagyunk fosztva attól az élvezettől, melyet az a meglepetés szerez, mikor egyegy szép vidék váratlanul kibontakozik szemünk előtt, s egyszerre megragad addig rejtve maradt bájaival.

Választjuk tehát a most már leginkább járatos harmadik utat, a felkai völgyre hajló lejtő felől. Ugyanazon az uton indul meg karavánunk a fürdőből, mely a felkar völgybe vezet. Szép árnyas fenyőerdőn visz az ut a major és az erdészlak, majd feljebb a Bainerféle fűrészmalom mellett. Ez még itt szekér-ut, mely azonban feljebb más irányba hajlik.

Az erdőnek a luczfenyvesben néhol éjszakára emlékeztető árnya van. De az éjszaka nem tart soká, hajnali derengés váltja föl. Látunk már verőfényt, — zöldet. A vörös fenyő finomabb, világosabb levelei ilyenre festették a napsugarat, mielőtt áteresztették. Itt messze belátunk az erdő méhébe, a távolság nöttével egyre vékonyodó oszlopcarnokával. A fák lábainál elterülő üde zöld mohaszőnyeget karmazsin piros galócák, sötét barna bársonyos tinóorrúk, aransárga csirkegomba-telepek tarkítják, fölváltva áfonya-

mezőkkel, melyeknek apró kerek levelű cserjén ott kékül a „borovnicza” hamvas kék bogyója, néhol oly vastagon, hogy gerebenszerű készülékek lapátolják kosárra.

Egy órai csendes lovaglás után, mely alatt utunk patakokon, bemohosodott köveken, fejér vízmosásokon vezetett keresztül, locsogó, csillogó kristályforrások mellett, — eljutunk arra a pontra, a hol a felkai völgybe vezető ut tovább halad az eddigi nyugoti irányban, mi pedig éjszaki irányban jobbra fordulunk, a hegység felé. Még egy ideig az itt már ritkás erdő is követ, de alig egy negyed óra múlva már egy egészen más birodalomba jutunk: a gyalogfenyő birodalmába. Ez már itt cserjevilág. Lomhán elterpeszkedve fekszenek a szurkos bokrok, könnyököt mutató ágaikkal, melyeknek pikkelyes gallyain egész csutkák nőnek hosszú, vastag tülevelekből, élénken emlékeztetve a lámpaüvegeket tisztító kefékre. A hol hosszabb egyenes gallyat találnak az ily bokron, azt levégyák. Illatos, hajlékony pipaszár lesz abból, melyet kellemesebbnek és egészségesebbnek mondanak a jázminnál. E cserjék között megszűnik minden ut, s meredek kapaszkodó kezdődik 30 foknyi emelkedéssel. Akadémikus lovaink nem követhetnek többé, azokat vissza kell hagynunk s igénybe vennünk az apostolokéit.

A nagyszáloki csúcs egyenesen előttünk mered, mint valami világító torony, mely azonban most a sötétségével világít. Arra felé tartunk, az erdőregió utolsó törpe maradványain, a kúszó fenyőcserjéken, majd egy darabon hatalmas, kopasz szikladarabok labirintáján keresztül.

Egy óráig haladunk így. Egyszerre a törpe fenyő-bozótok közül egy tágas lapos öbölben, mely a jobbra emelkedő nagyszáloki lejtő, balra a „szénaboglyának” nevezett kerek tetejű hegy ereszkedője között tárul, — valami csillan a szemünkbe. Egy tó. Aztán egy másik. Aztán egy harmadik.

Három tengerszem egymás mellett.

Az első tó igen kicsiny. Átmérője alig tíz öl, s néha ki is szárad, úgy hogy csak a feneke mutat némi nyirkosságot. A feljebb eső két tó már

nagyobb, úgy egy holdnyi területet foglalhat el mindegyik.

Az ember meglepetten közelit hozzájok, s bámulva nézi kávészin vizüket. Igazin kávészin, ha a szin megfelelna a valóságnak: akkor bizonyosan ez a két tó lenne a világ legnagyobb kávécsészéje. Ily imponzans edényben még nem láttak kávét. Hanem hát a szin csak szin. Meritünk a vízből: kristálytisza, mint bármi más hegyi víz. Megizleljük, — lanyha ugyan, de iható, s bizonyára sok alföldi város lenne boldoggá, ha ilyen vére lenne kutaiban. E tavakba sehonnan se ömlik forrás, lefolyásuk sincs sehol. E két tó tehát vagy hatalmas réservoir, melyben a csapadék vére összegyűl, vagy alólról szívárogtatják föl vizét rejtett források.

Innen már oly közelnek látszik a nagyszálóki hegy teteje, hogy néhány perc alatt elérhetni véljük. Dehogy érijük! Három óra van még odáig. Éjszak felé tartunk.

Gyér fűvel benőtt széles völgyöbölbe érkezünk, hol másfél óra hosszáig kell még kapaszkodnunk a maradék emelkedésen, mire enyhe lejtős, gyeses térre akadunk, hol a turisták úgy egy órai pihenőt szoktak tartani.

Innen aztán mindenütt a hegygerincz élén csupa sziklaomladék között halad az ember, míg egyszerre teljesen elállva találja maga előtt az utat. Innen már tovább nem lehet!

Dehogy nem! kiáltja a vezető, s mutatja, hogyan kell. Gyíkká válik az ember s csaknem hozzá tapad a kőhöz, úgy kuszik kézzel lábbal feljebb és feljebb s ime egy kis óra alatt — fönn vagyunk a csucson.

Az ember, a ki alólról ezerszer nézte a hegyeket, sokszor elgondolkozik magában: milyen lehet ott felül, egy olyan magas hegynek a kellő tetején? Hogy van az az orom, oda fönn „beburorozva”? Van-e ott tér, a hol megállni lehet, s ha van, sima-e az vagy hegyes? Téres-e vagy nagyon is szűk? Mert egy igazi csucsnak olyannak illik lenni, hogy azon legföljebb a zerge négy lába férhessen el.

A nagyszálóki hegy csuca nem ilyen. Egy közel husz ölnyi hosszúságu él az, csaknem egé-

szén vízszintesen haladó, — de alig szélesebb egy, legfőlebb két ölnél. Szétszórva fekszenek rajta a kisebb-nagyobb kődarabok. Azokat leveletlen folyondárok vékony szálai lepik el mint egy ide ragadt pókháló, mely fogva tartja a köveket, hogy a szél le ne fújja. Itt-ott egy-egy talpalatnyi gyp-folt mutatkozik árván, szomoruan.

De a szerteszt heverő szirtdarabok néme-lyike, kivált a tarpataki völgy felé néző oldalon. oly lazán állanak, hogy csak egy kissé kellene meglóditni s rémítő dübörgéssel szakadnának alá a mérhetetlen mélységbe.

Első tekintetünk is ezt a völgyet éri, ha följutottunk a szédítő magasba. Feketén ásit előnkbe a mélységből, szakadékaival s a fenekén végig rohanó patakka, mely föl-fölszillan, mint egy ezüst kígyó. A hol a völgymedencében már a törpe fenyő birodalma is megszűnik, a leborotvátnak látszó pusztá szirten egymás fölé helyezett sziklapolczokon köröskörül, mint valami roppant amphitheatrumban tengerszemek mosolyganak felénk: hat nagyobb és tizenegy kisebb. Megragadó látvány az innen a magasból, a semmi nesz által nem zavart néma csendben. Valami ünnepélyes hangulat szállja meg a nézőt, a mint azon a völgyön végig tekint s a tavak tiszta, sima, nyugodt tükre mellett látja lenni a hánykolódó patakot, nyugtalan habjaival, melyeknek ott lenni mennydörgő robaja ide föl nem hallik.

A tavak fölött, tul azon a nyergen, mely a lomniczi csucs-csoportot a szekrényhegyivel összeköti, Galicziának egy távoli része látszik. Félig felhő már az, félig meg tenger, a mint a távolság kékelő ködében a közelebbi részeket elfedő sötét hegység vállán lebeg, mint valami délibábos csalóka tünemény.

Északra és északkeletre a jégvölgyi és a lomniczi csucs emelkedik fejedelmi fenségében. Nem látszanak magasabbaknak innen annál a pontnál, melyen most állunk, pedig mindegyikük közelebb van az éghez majdnem száz ölnyivel. És a mellett oly közel látszanak, hogy áthidalásuk szinte nem tetszik lehetetlenségnek. Pedig minő ívnek kellene annak lenni, a melynek a nagyszálóki csucs lenne az egyik oszlopa, a lomniczi a másik.

A Kárpáttömb legzordabb hegysége, a „Közép gerincz” (Mittl-grad), mely mint valami nyelv nyulik bele a tarpataki völgybe, beékelve magát a nagyszálóki és lomniczi hegycsoport között, innen meg se látszik. Nem hogy kicsi volna, — de azért, mert „elnyelte” a lomniczi hegység, magába olvasztotta annyira, úgy hogy egyenlő színük és alakjuk mellett egy hegynek látszik a kettő.

Sehol nincs az ember annyi optikai csalódásnak kitéve, mint a Kárpátokban. A lomniczi csucs pl. ide oly közelnek látszik, hogy az ember minden egyes követ kivehetni vél rajta, s kész lenne megesküdni, hogy az ott járó embert is meglátná szeme, sőt hogy talán átkiáltott erős szavát is meghallaná. Pedig az a csucs fél mérföldnyire (?1981 ölnyire?) van ide, s e távolságra már nincs oly éles emberi szem, mely az embert meg tudná különböztetni a kősziklától. Fuchs Frigyes, a Kárpátok e nagy ismerője beszéli épen egy munkájában, hogy ő a nagyszálóki oromról kítűnő látszövével tisztán látta a lomniczi csúcson időzőket, a mint a kemény mohába feküdve a napon sütkéreztek; de ezek, ámbár tudták, hogy ő ugyanakkor a nagyszálóki csúcson lesz, minden vizsgálódás dacára sem tudtak meglátni e helyen semmit, a mi emberi alakhoz lett volna hasonló.

Egyenesen kelet, vagyis azon oldal felé, melyről érkezünk, a Kárpát legmagasabb orma, a gerlachfalvi csucs, és a melléje sorakozó többi orom zárja el a láthatárt. Ezek az ormok, melyek között a közeli Szekrényhegy és a távolibb Viszoka magaslik ki leginkább, puszták, kopárok, szakadékosak és oly feketék, mintha vasból lennének.

De a legsajátságosabb látványt mutatja az a hasadékos, éles kiszögélésekkel borított vad gerincz, melylyel a nagyszálóki csucs a háta mögött levő hegytömbbel összefügg. Olyan az, mintha egy özőnvíz előtti óriás szörnyeteg nyakának volna a csontváza, tele groteszk, ijesztő szirtekkel, hajlásokkal és csavarodások tömkelegével, melyek közül feneketlen mélységek ásitának elő.

De elég legyen a vad romantikából, fordítsuk tekintetünket más felé, honnan mosolygó, szelíd kép lep meg azzal az ellentéttel, melyet az

imént láttunk. A szirtorom délkeleti párkányára lépve ott látjuk lefelől is lábunk alatt a kedves Tátrafüredet, oly közel, hogy azt hisszük, az eldobott kő be fogna esni valamelyik háznak kéményébe. Végig láthatunk az egész Poprád völgyén Lucsvínától kezdve Bucsózig, a lipitói hegyektől föl a Maguráig.

Soha ennél elragadóbb látványt! Olvasóink közül bizonyára sokan emlékeznek még a bécsi kiállításra. Volt ottan egy óriási térkép, Konstantinápolyé és vidékéé. Gyurma papírból volt az készítve, meglátszottak rajta még a nevezetesebb házak is, a falvak, a völgyek és a hegyek, a legkisebb domb is arányos méretekben. Valóságos szobra volt az ama vidéknek, szépen kifaragva a természet után, s az ember azt hihette, Konstantinápoly fölött lebeg valami léghajóban mérhetetlen magasságban, s azért látszik a földre kiterített vidék oly kicsinynek innen a madártávlatból.

Hát itt látja meg az ember a nagyszálóki csúcson, mily kontármunka a leggondosabb is a természetalkotó keze mellett.

Itt látunk csak igazán valódi térképet madártávlatból. Hegy és völgy, kigyózó folyók és patakok, sárga szántóföldek, üde rétek, mezők, sötét erdők s a fák alól itt-ott előfehérlő ház-csoportok, sőt egyes utcák, házak nagyszerű vegyületében fekszenek előttünk. Lucsvínán tul keletre ellát szemünk egész a Vágvölgybe, — nyugat felé el egész a lublói és palocsai várig. Egyenest délre, a szepesi enyhe síkon tul, a gömöri hegyek mögött, halvány ködbe veszve, az ég felhőivel összeolvadva tűnnek el a távoli hegyek, köztők a tokaji, mely egymagában állva, olyan innen, mint egy vakandturás. Csak az átelleni „Királyhegy” az ő kopasz fejével, lomhán szétterjeszkedő testével tűnik föl tekintélyesnek innen is.

Negyvennyolcz falut és várost számlálhatni meg innen szabad szemmel, nem is számítva a tömérdek fejr pontot, melyekről nem veszi ki az ember, templom-e, torony-e, magános kastély-e?

A kárpáti turisták egyhangú állítása szerint egy magasabb csucs megmászása sem jutalmazóbb, mint a nagyszálókié. A többiről a kilátás elzárja épen az előbbre toluló nagyszálóki.

És egyetlen orom sincs, melynek megmászása ne volna fáradtságosabb, mint ezé. Azért ezt a gyengébb hegymászó is meg szokta kísérteni, sőt nem ritka dolog, hogy vállalkozóbb nők is meglátogatják és — nem bánják meg.

Bizony szép itt a magasban, a tiszta levegőn, oly közel az éghez, s minden élő embernek oly magasban a feje fölött. De az idő int, alá kell szállanunk. Le tehát a földi porba, ott a mi helyünk.

Megindulunk, ugyanazon az uton, melyen feljöttünk. Némán, a látottakon elmerengve, lelkünkben a soha el nem mosódó benyomással közelgünk tanyáink felé.

— Hát az égiháború? — kérdi egyszerre valaki a társaságból. — Hiszen az volt ígérvé.

— Örüljenek az urak, — mondja az interpellált vezető az ő jámbor, őszinte együgyűségével, — örüljenek, hogy ily szép tiszta időt kaptak a szép kilátáshoz. Ritka dolog ám ez! Más ember örülne, önök meg zugolódnak. Pedig akkor volna okuk zugolódni, ha fölmászna a hegyre, ott bőrig áznak és nem látnak semmit, — mi bizony gyakran megesik.

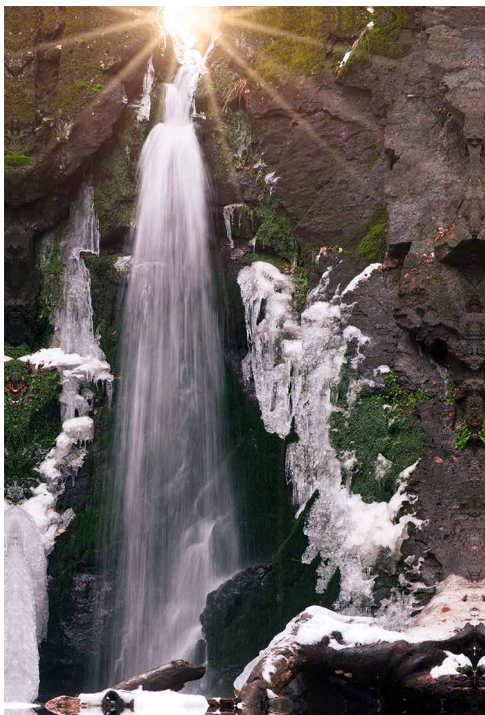
Törs Kálmán
Vasárnapi Ujság 1878. 31. szám

Kárpát Egyesület, Eger rendezvényei

A vírusvész miatti korlátozó rendelkezések 2021. év első negyedében sem enyhültek. Ellenkezőleg, jelentősen szigorodtak. Emiatt a Kárpát Egyesület, Eger éves túraprogramja szerinti eseményeket egyesületi szinten végrehajtani nem lehetett. Ellenben, nem volt tilos azokat egyénileg végigjárni.

Ennek tudatában néhányan teljesítették a BUÉK KEE, az Évadnyitó túra, Bélapátfalva-Szarvaskő, 20 éves a KEE-1, Mátra-1 fantázianevű túrákat. Mivel a bükk-i időszakos források is beindultak – amelyekről a különböző média oldalakon képekkel illusztrált tudósításokat láthattunk –, természetesen azokat is meglátogattuk. Az alábbi képek ezen séták valamelyikén készültek.

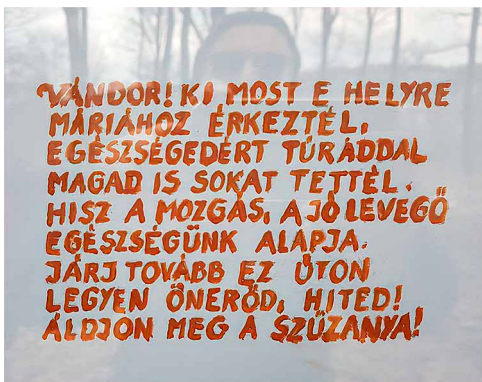
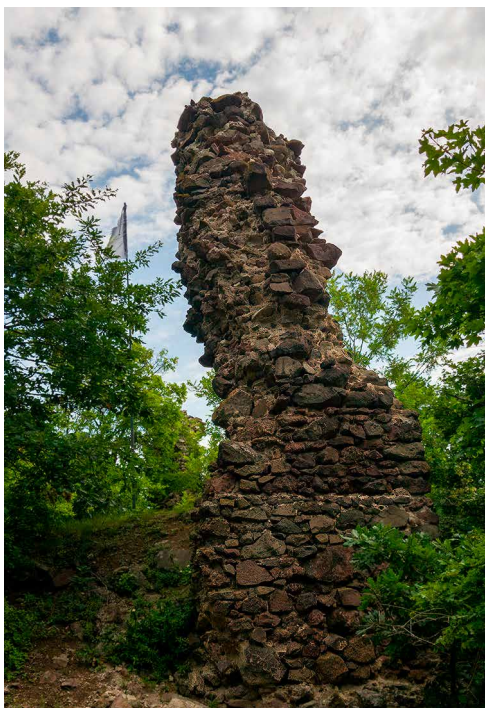
A „Mátra-1” elnevezésű túra útvonala:
Parádfürdő kórház – Sándor rét – Ilona-völgyi-vízesés – Markazi-kapu – Mária képesfa – Hegyes-tető – Markazi várrom – Markaz Posta.

Ilona-völgyi-vízesés a Mátrában

A Wikipédia szerint az Ilona-völgyi-vízesés Magyarország legnagyobb szintkülönbségű természetes zuhataga. Hideg téli időszakban a sok megfagyott vízcepp a látvány különleges kiegészítője. A kb. 10 m magasságról lezúduló vízesés népszerű hely. Parádfürdőről viszonylag könnyű, 5,5 km hosszú útvonal vezet ide.

Mária képesfa

Utunk kb. felénél, a Markazi-kapu és a Hegyes-tető között található a Mária képesfa. A kinagyított felirat mindenkinek megfontolandó.

Markazi várrom részlet

A képen látható falsík 2020. júniusában lett megörökítve. Az idei márciusi túrán már csak a leomlott darabjait láthattuk.

Feltehetően az omlás „természetes” úton történt. Szemben a várból levezető Keresztút ikonjaival, amelyeket az ártó kezek rendszeresen összetörnek. Már a pótoltaakat is szétverték. Sajnálatos, hogy ezen barbarizmus ténye elkerüli a média és az igazságszolgáltatás figyelmét.

Vöröskői-alsó-forrás

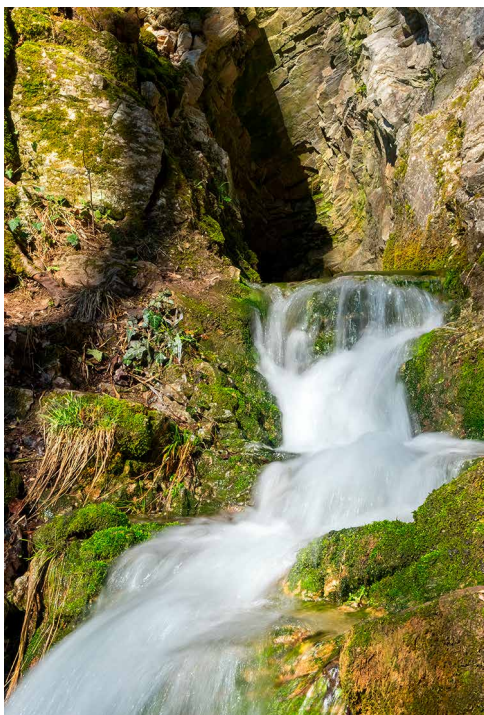
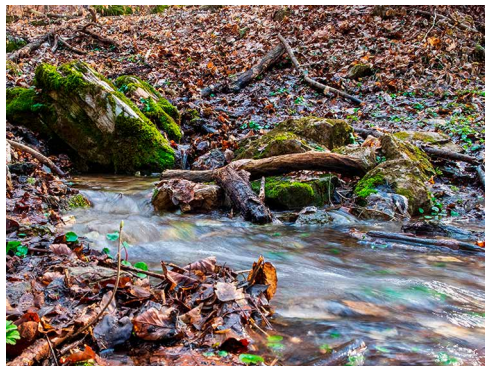
A Kárpáti Lapok 2020/02. számában már olvashattunk a Vöröskői-alsó-forrás őszi kitöréséről, valamint a bükkfi időszakos forrásokról és azok működéséről. A most bemutatott képen a „rendes”, tehát a tavaszi hóolvadáskor jelentkező működésben láthatjuk.

A Vöröskői-alsó-forrás esetében a látvány gyönyörűségét fokozza a hideg miatt lejegesedett terület és a havas táj látványa.

Feketelen-forrás

A Tamáskúti-háztól az Imó-forrás felé vezető úton hamar rátalálunk a 639 m magasságú Fekete-Len elnevezésű hegy alatti, szintén időszakos forrásra. Bár ez kevésbé látványos, azért érdemes ott is megállni egy kicsit.

Imó-forrás

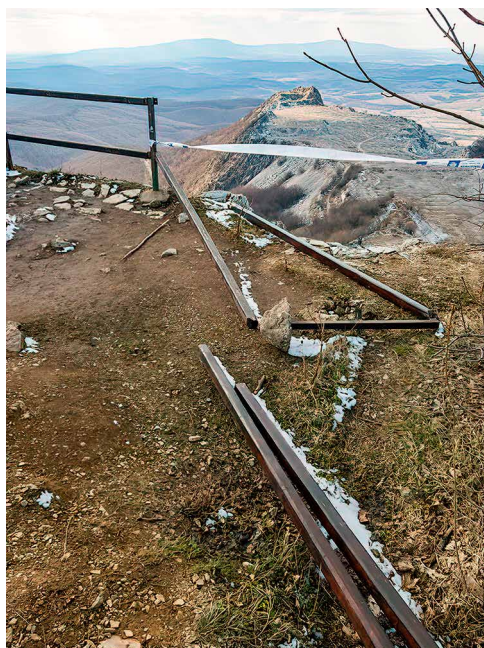
A Tamáskúti-háztól 2,6 km-re lévő forrásbarlang gyalogosan könnyen megközelíthető. Az Imó-forrás víze egy kb. 70 m hosszú, ún. forrásbarlangból jön elő, majd kis pataként folytatja útját Felsőtárkány irányába.

A „Bélapátfalva-Szarvaskő” elnevezésű túra útvonala:

Bélapátfalva – Bélháromkúti apátság – Kőbánya – Bélkő-nyak – Holtember-tető – Szarvaskő

Bélkő-nyak kilátó

Nevezetes pontja ez a bányászatból megmaradt hegynek. Túránk során mindig felmegyünk ide és 815 m magasból megcsodáljuk a panorámát. Azaz megcsodálnánk, ha a kilátó alapos megrengetése miatt nem lenne lezárva. Egy hónappal ezelőtt még innen fényképeztem a havas bányaterületet, március 13-án már a bemutatott kép szerinti állapot fogadott.

Gilitka kápolna

A kápolna Szarvaskő és Bélapátfalva között az Országos Kéktúra útvonalán található. Szerencsére kirándulásaink során nem csak a vandálok, hanem az angyalok műveivel is lehet találkozni.

A Somogyi-dombság rejtett túraútvonalai

Zöld jelzésen Kötcsétől Kerekiig

Sokan nem is gondolnak arra, ha egy túra megszervezésével foglalkoznak, mennyi lehetőség adódik olyan területeken is, amelyek nem hegyvidékek, kiesnek a szokásos népszerű túraútvonalakból. A Somogyi-dombság számos része kínál változatos, mégis pihentető túrákat azok számára, akik nemcsak a nevezetesebb helyszíneket kedvelik. Most, a sok közül egy rövidebb, de látnivalókban gyönyörű útvonalat ajánlok, a túra a zöld jelzésen halad Kötcsé községtől Kerekiig.

Kötcsé falurészlet

A zöld sáv Kötcsé központjából indul. A falu 10 km-re fekszik a Balatontól, busszal lehet eljutni ide a Balatonszárszói vasútállomásra. Ahogy megérkeztünk Kötcsére nem érdemes rögtön sietni, mert ez a kis somogyi falu is kínál néhány érdekes látnivalót.

A falu a török pusztítások után a XVIII. században népesült be újra, a németországi Hessen tartományból érkeztek ide evangélikus németek. Az evangélikus templom barokk stílusú, érdemes megnézni legalább kívülről. A templom mellett egy igazán szépen felújított parasztházban rendezték be az iskolamúzeumot, amely igazi különlegesség.

Kötcsé iskola múzeum

Kötcsén tizenkilenc kismemesi kúria is található. Ezek többsége jelenleg magántulajdonban van, így csak kívülről lehet megtekinteni.

Kötcsé nevezetességei még a finom és minőségi borok. A szőlőművelést a betelepülő németek hozták magukkal, napjainkban több pincészet is várja az ide látogatókat.

Ha már minden látnivalót megnéztünk és kigyönyörködtük magunkat a rendezett kis községben, elindulhatunk a zöld sáv jelzésen a faluközpontból. Itt kicsit emelkedik az út, de még kényelmesen lehet haladni.

Kötcsé Antall kúria

A falu végén már a dombgerincen megyünk, majdnem egyenes terepen. A táj nem egyhangú. Nagyobb, összefüggő erdők itt nincsenek, szántóföldek, szőlők, gyümölcsösök és kisebb erdőfoltok váltják egymást. A löszös talajon könnyű a gyaloglás, főleg ha száraz. Kötcsét elhagyva a dombgerincen továbbgyalogolva egy geodéziai mérőtornyot találunk. A tornyot az Állami Földmérés építette 1977-ben. A torony megjelöli, hogy itt a magasság 313,5 m. A torony 26 m magas. Csodálatos panorámában lehetne gyönyörködni, még a Balatont is láthatnánk, de a torony sajnos a rossz állapota miatt zárva van. Reméljük egyszer sikerül felújítani és kilátóként hasznosítani.

A torony után hamarosan jobbra kanyarodik a zöld sáv jelzés. Bal felől kisebb erdő, jobbra szántóföldek láthatók. A zöld sáv jelzésről a piros sáv balra elágazik. Az Almán-tetőhöz vezet, ahol kis kilátót is építettek. Az Almán-tető Somogy megye legmagasabb pontját jelöli, amely 316,43 m. Az Almán-tető mellett egy szoborpark is található, ahol fából készült alkotásokat lehet megtekinteni. Akinek van kedve, érdemes ezt a kis kitérőt beiktatni a túrába.

A piros sávon visszasetálva ismét a zöldön folytatjuk a túrát. Közben a változatos tájban lehet gyönyörködni. A zöld rom jelzés szintén balról tér le. Itt lehet befordulni és a jelzést követve eljutunk a Kereki várromhoz. A várat Fehérkő várnak vagy Katonavárnak is hívják. A vár a középkorban épült, jelenleg már csak néhány része maradt meg, de érdemes megnézni. Maga a várhegy 283 m magasán áll.

A zöld romjelzésen leereszkedhetünk Kereki községbe. Itt a római katolikus templomot tudjuk megnézni. Kerekiből busszal juthatunk el Balatonföldvárra, amely 7 km-re fekszik a falutól.

A túra mindössze 9-10 km, a legmagasabb szint 313 m. Ajánlom olyan túratársaknak, akik inkább kényelmesebb, de látnivalókban és különlegességekben gazdag túrákat szeretnek tenni, valamint nem kedvelik a tömeghelyeket. Ezen a túraútvonalon ritkaságnak számít, hogy

Geodéziai mérőtorny, rossz állapota miatt kilátóként nem használható

Az Almán-tető Somogy megye legmagasabb pontját jelöli, amely 316,43 m

Kereki várrom

más túrázókkal találkozhatunk. Az út széles, a talaj is viszonylag egyenletes, így nemcsak gyalogtúrázáshoz, de kerékpárosoknak is ajánlom az útvonalat.

A településeket könnyű megközelíteni, hiszen a vasút a Balaton déli partján jár, és onnan buszokkal lehet eljutni a településekre.

Autókkal is lehet végpontoszni, az M7-es autópályához is közel esnek a települések (kb. 5 km-re).

Póschné Holdházy Ráhel, MKE
2021. január 19.

Fotós szemmel a nagyvilágban

Aki szeret kirándulni, idegen kultúrákat megismerni, nem áll meg a Kárpát-medencében. Így van ezzel Gál Cecília is, akit nyugodtan nevezhetek viláगतuzónak. Hiszen sorra járja földünk egzotikus országait, ahol fotókat készít, majd itthon úti beszámolókat, előadásokat tart az érdeklődőknek. A mostani – rendhagyó – képes beszámolóban *A Kína most is közel – a Magyar-Kínai Baráti Társaság fotóalbum pályázatára* küldött anyagát láthatjuk. A rendezők fotós történeteket vártak, „*ahol a kép és a szöveg, a vizuális és a verbális történet mesélés egyaránt fontos volt. Bár a végeredmény tanulsága szerint, a vizualitás valamelyest felülkerekedett a történeteken*”. Az idézett szavak az online díjkiosztón hangzottak el 2021. március 18-án, amikor már lapunk oldalaira beszerkesztve volt Gál Cecília anyaga. Örömmel adunk hírt arról, hogy a beküldött 118 pályázó 238 pályamunkája közül a **Zhaoxing** a döntős pályaművek között van.

ZHAOXING a hegyek ölelésében

Zhaoxing falu

A „Szél és esőhíd” és a dobtorony különleges látványa fogad bennünket mielőtt belépünk a faluba. Kínában ez a legnagyobb dong kisebbségi település. Úgy tartják, hogy őseik már 1160-ban a Déli Song-dinasztia idején felépítették a falut. A National Geographic magazin 2005-ben a „Hat legszebb ősi város és ősi falu” közé sorolta.

Többszintes hagyományos faházak, melyeket tulajdonosai gondosan megóvtak. A szépséges dobtorony sokféle célt szolgál. A dobtorony felépítménye alatt pihennek meg a falu védőszellemei. Hagyományosan valóban van benne egy nagy dob, jeladó vész esetére, illetve rituálék kezdésére. Itt ülészik a falutanács is, ami hagyományosan idős férfiakból áll. A torony napközben közösségi találkahely, de tárolnak akár rizst is, amit aztán a közösség szétoszt tagjai közt.

Piaci életkép

A kosarak, melyeket a vállukon lévő rúdra akasztva visznek, megkönnyíti az áruszállítást.

Reggeli piac sok emberrel és áruval

Zöldség, gyümölcs, friss disznóhús, csirke kapható. Előtérben a vízi kert, ami több helyen is van a faluban. Fűszernövényeket láttam a ládákbán. Minden helyet kihasználtnak.

**„Szél és esőhid”,
mellette a dobtorony**

A híd jelentősége inkább találkozó- és közösségi hely. Napközben férfi vagy asszony csoportoknak, ha üres, akkor szerelmeseknek, esetlegé megint férfiaknak. Emellett természetesen, ahogy a nevében van, az eső ellen is védelmet nyújt.

**Egyik utcácskája
a falunak**

A kis patak és a régi házak látványa elbűvöli az ide látogatókat.

**Dong viseletbe
öltözött emberek**

Este zenés, táncos műsor lett volna, de sajnos esett az eső, így elmaradt az előadás. Ők éppen próbálni mentek még délelőtt.

Utcakép pipázó bácsival***Esőben***

Kaptunk egy kis esőt is, de így is tudtunk gyönyörködni ennek a különleges, több száz éves településnek az épületeiben, hídacskáiban.

Hagyományos faház, távolabb egy dobtorny

Egy-egy településen több torony is lehet, mert minden kiterjedt nemzetség épít egy hidat és egy tornyot. Itt gyakorol a zenekar, akik rituális, kicsit balladaszerű zenét játszanak. A kották a torony belső falára vannak felírva krétával és a hangszereket is a torony aljában őrzik.

Üzletek, kávézók, éttermek, szálláshelyek állnak az ide látogató turisták rendelkezésére. 1993-ban a Tartományi Kulturális Minisztérium Dobtorony Kultúra és Művészet Szülővárosának nevezte el a települést.

Dobtorony

A dobtorony felépítménye alatt pihennek meg a falu védőszellemei. Hagyományosan valóban van benne egy nagy dob, jeladó vész esetére, illetve rituálék kezdésére. Itt ülészik a falutanács is, ami hagyományosan idős férfiakból áll. Itt gyakorol a zenekar, akik rituális, kicsit balladaszerű zenét játszanak. A kották a torony belső falára vannak felírva krétával és a hangszereket is a torony aljában őrzik.

Búcsúznak Zhaoxingtől

Érdekes a dongok származása, mert a thai népekkel vannak rokonságban. A többi thai-lao rokonnép zömmel elvándorolt Délkelet-Ázsiába a 13. században, de ők itt maradtak. Jó volt látni ezt a miénktől eltérő kultúrát, amit a dong kisebbség évszázadokon át megőrzött.

TANGAN a rizsföldek közt

Zhaoxing közelében fekszik a kicsiny település Tangan

Festői környezetben, erdők és rizsföldek közt terül el. A dong népcsoport által lakott falu.

A hagyományos dong építészet

A falu főutcáján végigsétálva a hagyományos dong építészet emeletes faházainak sorát láthatjuk. Évszázadok óta lakják és törődnek a megóvásukkal.

Elérkezett az aratás ideje

Az emberek a földeken szorgoskodnak. A kicséptelt rizs szárát összekötözik, majd hazaviszik és fölhasználják az állatok etetésére.

Beültetik a ház körüli kis területeket is, amelyek erre alkalmasak. Hiszen a rizs a legfontosabb élelmiszerük.

Megcsodáltuk a dong népcsoport hagyományos, szép épületeit

„Szél és esőhíd” a rizsföldek közt

Közkedvelt helye a falunak. Azon kívül, hogy véd az eső ellen, találkozó helye is az embereknek. Gyakran egyetlen szög felhasználása nélkül készülnek ezek az építmények.

Aratás ideje

Mindenki a földjein szorgoskodik. Kiviszik a kis cséplőgépeket a rizs-földre és miután kicsépezték a termést, zsákokban hazaszállítják a rizst.

A teraszos rizsföldeken kézzel aratnak, kezdetleges szerszámokkal számtalan generáció óta. A rizs vízi növény, vízben kel ki és vízben kell állnia, vagyis olyan teraszok kialakítására van szükség, ahova zsilipek segítségével folyamatosan vizet lehet juttatni vagy azt leengedni.

A teraszokat karban kell tartani, javítani, felújítani,

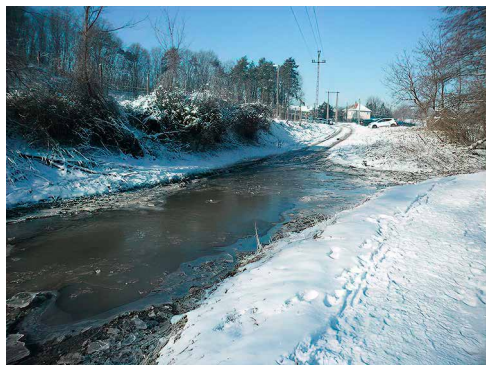
hiszen több száz évesek. Őseiktől örökölték őket, gondozásukat is tőlük tanulták. A teraszos mezőket modern eszközök nélkül, kézzel művelik. Sok rizsföldet láttam utazásaim során. Láttam az ott folyó munkákat is. Elismerés jár ezeknek az embereknek, mert megőrzik hagyományaikat és végzik szorgalmasan ezt a nehéz munkát.

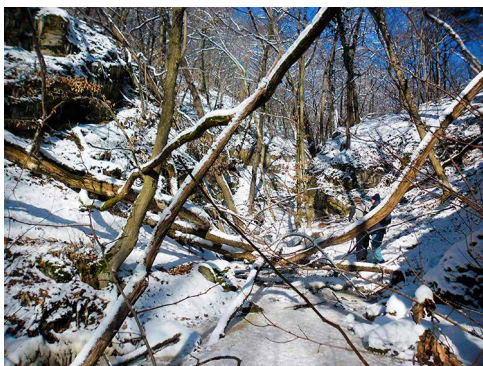
Tar Lőrinc poklot járt, mi meg gödröt

2021. február 13-án varázslatos túrán vehettünk részt a tari Szakadás-gödörben, és Tar nevezetességei is emelték a nap fényét. Bár a Pestről érkezett szekció több tagja korábban már elkapta a covidot és kigyógyult belőle, a maszkot minden zárt helyen viseltük, és a szabadban is csak egy-egy csoportkép erejéig közelítettük meg egymást. A Szakadás-gödör felépítése pedig szinte lehetetlenné tette, hogy folyamatosan egymás közelében haladjunk.

Csodálatos, napsütésben fürdő havas táj fogadott, és a hőmérséklet is végre a telet idézte: mint a helyi lakosoktól megtudtuk, pénteken -15 , a túra napján, szombaton -18 fokra ébredtek. Ezt csak a helyi patak nem vette figyelembe, ugyanis nem nézte a hőmérőt, és elfelejtett fenékgig befagyni. Félméteres mélységben és jókora szélességben nyugodtan folydogált a hideg ellenére. A híd ritka jelenség errefelé, így mindjárt a túra elején megtanultuk, hogy Taron gázlókön át közlekednek. Szerencsére azért volt, ahol a víz keskenyebbre fogta magát és át lehetett kelni rajta, mert a gázlókön csak csatahajóval, terepjáróval vagy erdőgazdasági teherautóval lehetett átjutni. Ezután rövid séta következett a Csevice-völgyben, és egy rövid pihenővel összekötött tízórai a Felső-Csevice kútnál.

Az első gázló Tar falu határában

Szakadás-gödör bejárata

Jégcsapokkal és növényzettel díszített sziklafalak

Hamarosan véget ért a meneteles földút és a Szakadás-gödörhöz vezető útra kanyarodtunk fel. Először át kellett mászni egy vadkerítésen, néhány méter után még egyszer kimászni a bekerített területről, aztán valahogy lemászni a gödörbe. Végül egyszerűbb volt, mint ahogy látszott, néhány perc ereszkedés után tátott szájjal bámultuk és fényképeztük a jégcsapokkal és növényzettel díszített sziklafalakat. Vagy haladtunk. A kettő együtt nem működött. A csoda-patak itt is hozta a formáját, azért sem fagyott be, csak a tetején volt jég itt-ott, így nagyon kellett figyelnünk, hogy hová lépünk. Mondjuk senki nem

rohanni jött ide, de voltak ijesztő pillanatok. Egy helyen csak a függőleges sziklafal mellett egy 20-30 cm-es párkányon lehetett áthaladni, a meder többi részét kitöltötte a patak. A széle ugyan jeges volt, de arra nem mertünk rálépni. Szerencsére a lelógó növényzetbe erősen bele lehetett kapaszkodni. Az út keskenysége miatt szerettem volna kitámasztani magam a botommal, amit belenyomtam a patakba – arra számítva, hogy a szikla mellett közvetlenül sekély a víz. Még jó, hogy nem neheztedtem rá mindjárt, mert a túrabotom a teljes 110 centiméteresre állított hosszában belesüllyedt mederbe, csak a kezem és a fogó maradt ki, amikor feneket értem vele, közvetlenül a szikla mellett! Szerencsére mindenki el tudott haladni azon a keskeny sziklapárkányon, különben fürdés lett volna.

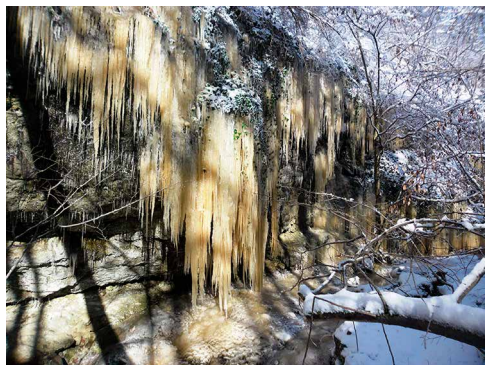
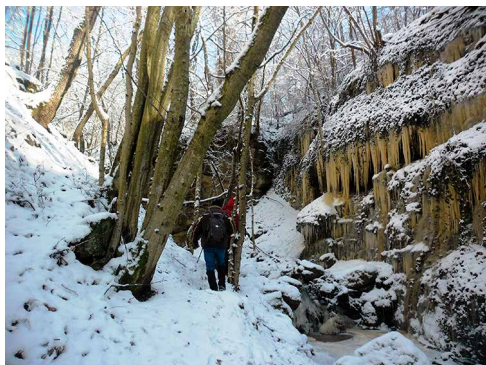
Később már sziklapárkány sem volt, a mély víz teljes terjedelmében kitöltötte az árkot, így ki kellett másznunk belőle, pedig a szurdokszerű gödör még tartott néhány száz méternyit. De ez a rövidebb táv is teljesen elvarázsolt mindenkit.

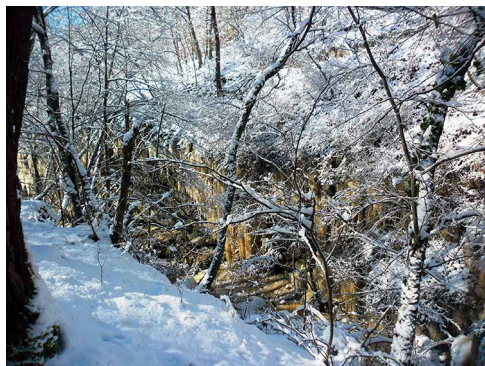
Nem tudom, milyen hidegnek kell lennie ahhoz, hogy ez a patak befagyjon (a mínusz 18 eszerint nem volt elég), így aki erre szeretne járni, inkább azt várja meg, amíg lepad a víz, bár akkor nem látja azt a rengeteg jégbe fagyott csodát, ami a szemünk elé tárul.

Visszafelé a gödörmenti földútról is csodás képeket lehetett készíteni, a havas táj és a szikrázó napsütés csak emelte a képek színvonalát. A felső folyásnál valahol még egy geoláda is rejtetik a gödörben, de búvárfelszerelést nem hoztunk magunkkal.

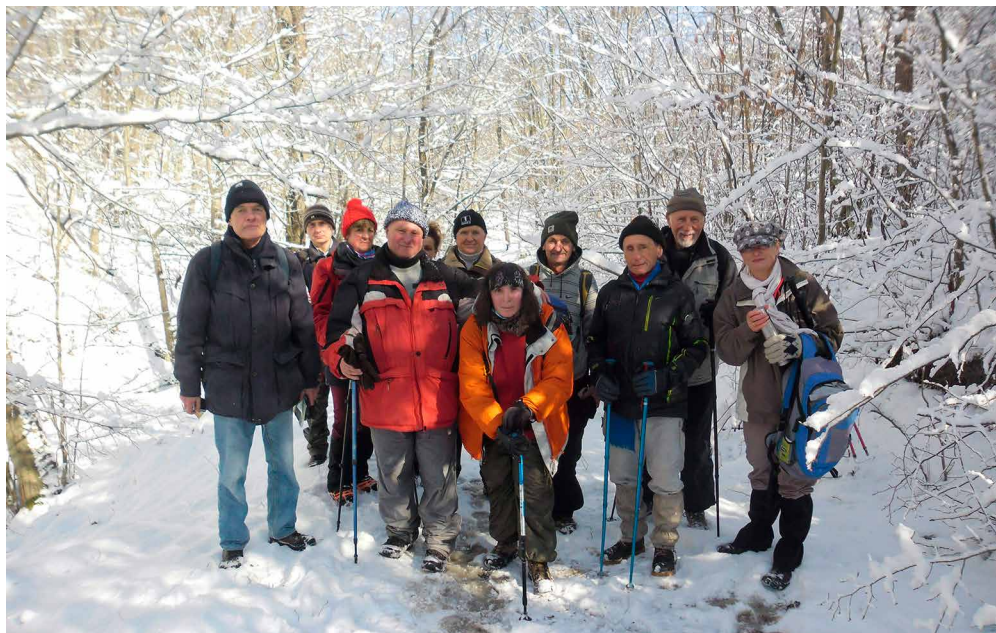

A Szakadás-gödör fenekén lassú a haladás

A gödörből kimászva a fölötte lévő földúton haladtunk tovább

A kiránduló csoportunk

Az egrieknek a vonat miatt sietniük kellett, de a budapesti csapat a Felső–Csevice fölötti kilátópontot és Tar Lőrinc udvarházának maradványait is meglátogatta.

A Csevice fölötti kilátódombról kelet–dél–nyugat irányban az Ágasvár – Óvár csúcsoktól a Gombás-tetőn és a vitorlázóreptéren, valamint a völgy bejáratán át a Zagyva-völgyére láttunk ki. Az északi oldalon a Farkaslyuk-tető vonulata zárta el a kilátást. A Felső–Mátra jó ismerőjeként új és érdekes volt ez a látószög, mert évtizedeken át fentről néztünk lefelé, ezen a területen még nem jártam.

Nézelődés után visszasétáltunk a faluba, ahol a kék háromszög jelzésen jutottunk Tar gyönyörű fekvésű templomához, és a mellett lévő domboldalon magasodott Tar Lőrinc

udvarházának egyetlen épen maradt fala. A látogatóközpont most épül, aminek már épp ideje, mert Zsigmond király zseniális diplomatája jóval többet érdemel annál, hogy csupán egy falmaradvány őrizzé az emléket.

Akkoriban még „főpohárnok” meg hasonló címeikkel illették az ilyen tisztséget, de Tar Lőrinc nemzetközi és hazai viszonylatban is nehéz időkben szolgált a királynak, és egy főnemesi lázadásnál sebesülése árán is védte a király testi épségét. A főnemesek ellenében Zsigmond nem csak a köznemességre, hanem a városi polgárságra is támaszkodott, Tar Lőrinc ebben is segítségére volt, ő javasolta Pásztó városi rangra emelését, amit a király meg is tett.

Tar Lőrinc diplomáciai zsenialitására példa, hogy – a főnemesség és Zsigmond király

A Csevice-kút közelről

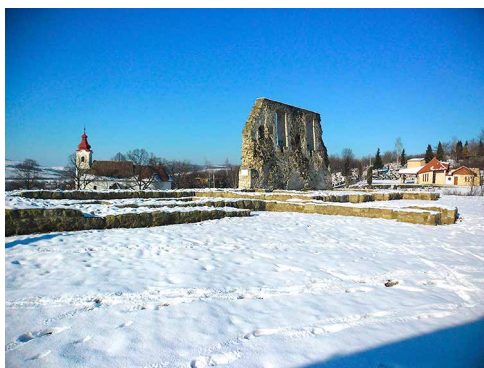
Pesti szekció uzsonnája a Csevice-kútnál

A kilátódomb a Csevice felett

Kilátás Ágasvár-Óvár felé

Tar Lőrinc udvarházának maradványai és a Szent Mihály templom

hosszas politikai csatározása ellenére – amikor Zsigmond király végül a főnemesi Czillei-házból házasodott, Tar Lőrincet köznemesként a királyné is alkalmazta főpohárnokként, tehát a korábbi ellentáborban is kivívta a bizalmat.

Amikor Zsigmond az európai politikában is szerepet vállalt és később német-római császár lett, Tar Lőrincet ekkor is maga mellett tudhatta, pedig abban az időben embert próbáló lehetett az európai diplomácia. Ekkor zajlott a római és avignoni pápák küzdelme, ami Európa legnagyobb megosztottságát okozta.

Talán a pápai hatalom meggyengülése miatt lett divat a korban az egyéni vallásosság és a zarándoklat. Tar Lőrinc több zarándokutat is megjárt, eljutott Santiago de Compostelába is. Híres „pokoljárása” az ír „Szent Patrik purgatóriuma” szigeten történt, ahol hivatalos igazolást is

kapott arról, hogy a kegyhely barlangjaiban járt bűnbánati céllal. Mivel még élt, ezért „pokoljárásában” sem a poklot, sem a mennyországot nem láthatta, csak a purgatóriumot, ahonnan végül kísértések legyőzése után Szent Mihály vezette ki. Állítólag a purgatóriumban Lőrinc által látottak alapján építtette meg engesztelésül a király a budavári Zsigmond-kápolnát. A tari Szent Mihály templomot maga Tar Lőrinc emeltette.

Reméljük, hamarosan méltó emléket állít neki és a kornak az épülő látogatóközpont.

Köszönjük Benkó Zsoltnak a szervezést és az előzetes bejárást.

Majer Zsuzsanna, MKE

Évforduló 130. és 20.

Az idén, azaz 2021-ben kettős évfordulót ünnepel a Kárpát Egyesület, Eger. Az egyik, jogelődje alapításnak 130., a másik pedig megalakulásának 20. éve lesz.

Elődeinkre természetesen túrákkal emlékezünk. Amiről a főszervező, Benkó Zsolt így ír: *„A program sajátossága, hogy a szervezők egy, a Kárpát Egyesülethez köthető turista létesítménynél várják a túrázókat. A találkozási pont – csakúgy, mint a teljesítménytúrákon – bizonyos ideig lesz nyitva. A helyszínen lesz tájékoztató és át lehet venni a túra emlékkitűzőjét. Az utazást és a túra útvonalát a túrázók és az egyesületek maguk határozzák meg.”*

Mit végzett az Egri Bükk Osztály?

Csak tömondatokban: útépités Nagy-Egedre, Vár-hegyre, Felsőtárkányba. Menedékház: Nagy-Eged tetején, avatása 1899. 06.27, két szobából álló, s a szükséges berendezéssel ellátott menedékház. Várkúti menedékház, avatása 1900. július, 1907-ben elpusztult. Forrás foglalás: Tiba-kút – 1902-ben, Attila-kút – 1935-ben.

A találkozó elmaradt

A túra *„20 éves a KEE-I. Találkozunk az Attila-kútnál 10:00–13:00 között”* címmel volt az éves programban 2021. március 13-ra meghirdetve.

Erről a nevezetes helyről annyit érdemes tudni, hogy az Attila-kutat a Magyarországi Kárpát Egyesület – 1934-ben újjáalakult – Egri Bükk Osztálya foglalta 1935-ben. Bővebben a Kárpáti Lapok 2004/4. száma írt, továbbá a megrongált címer és táblák javításáról a 2007/5. számában lehet olvasni.

Sajnos a csoportos rendezvényt az aktuális világjárvánnyal összefüggő óvintézkedések meghiúsították. Emiatt az említett napon egyedül, további kárpátos emlékek nyomán indultam kirándulni. Egerből menetrend szerinti buszjáratral Felsőtárkány Sziklaforrás megállóig utaztam.

Onnan gyalog *Vasbánya-nyereg – Katalin-völgy – Attila-kút – Vár-kút – Tiba-kút – Nagy-Eged – Donát úton* érkeztem vissza Egerbe. Megtett utam 18 km hosszú, szintemelkedése 807 m, a süllyedés 866 m volt.

A folytatás

A következő „20 éves a KEE” találkozó: *Bánkút, 2021. július 18. vasárnap.* Remélhetően a sokat emlegetett nyájimunitás akkorra kialakul és engedélyezve lesznek a csoportos rendezvények, így ez is megtartható lesz. A programról többet a karpategyesuleteger.hu oldalon a 2021-es túranaptárban lehet megtudni.

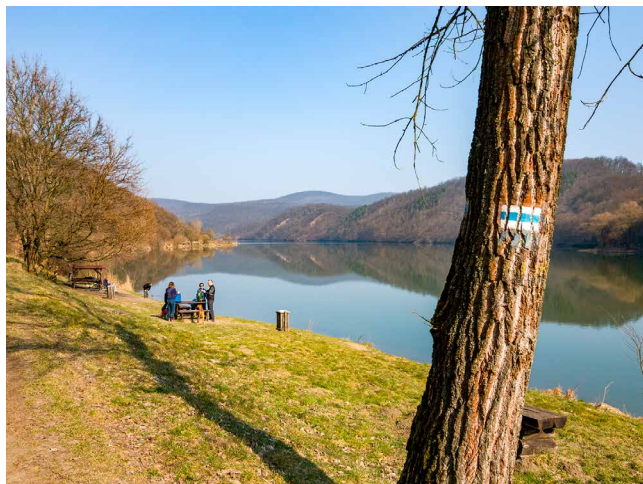
Nagy Péter, KEE

Attila-kút, az elmaradt „20 éves a KEE” találkozási pont

Tavasz köszöntő Boldogság túra

Egyesületünk ügyvezető alelnöke, Tietze Nándor szereti a hangzatos, turista csalogató megfogalmazásokat. Mint amilyen a címbeli túra megnevezése is. Az elmúlt évben, még éppen a vírusjárvány miatti korlátozások előtt sikerült egy ilyen kirándulást megvalósítania, amit a résztvevők a mai napig dicsérő szavakkal emlegetnek. Az éves program tervezésekor 2021-re is lett Boldogság túra kidolgozva, most *Dédestapolcsány – Lázbérci-víztározó – Upponyiszoros – Kalica-tető – Lázbérci-víztározó – Dédestapolcsány* útvonalon. A közlekedés egyszerűsítése miatti körtúra 17 km hosszú és a szintje fel/le 362 m. „A túra végén nyársalunk egyet. Hozzatok szalonnát, kolbászt, hagymát, kenyeret, stb.”, tehát a könnyű gyaloglás végeztével a kulináris élvezetek sem fognak kimaradni. Ezzel minden összeállt a Boldogság túra megvalósításához.

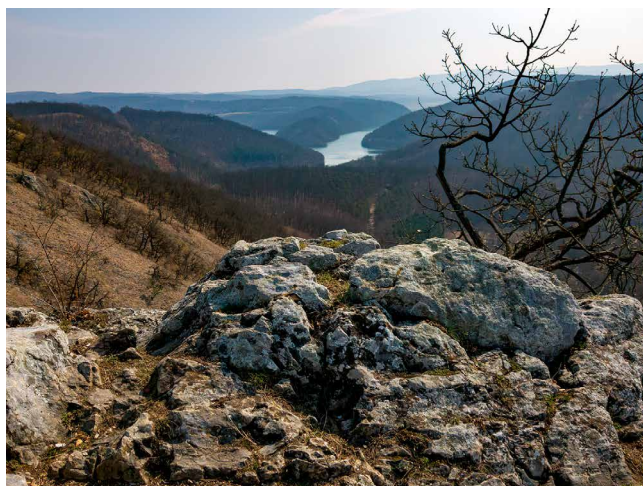

Valamikor régen, az 1970-es évek végén mászkáltam a Lázbérci-víztározónál. Akkor az mély nyomot nem hagyott bennem, most – bizonyára a boldogság jelző miatt – felkelte az érdeklődésem.

A túra tervezett időpontjára még mindig folyamatban voltak a járványvédelmi előírások, amelyeket be kellett tartani. Ennek megfelelően, március 27-én szombaton kora reggel, az egri buszmegállóban csatlakoztam a kis létszámú csoporthoz. A remek időjárási körülmények fokozták a – mostanság divatos szóhasználattal élve – túraélményt, amire a koronát a beígért csurdítás tette fel. Erre a Lipóc-völgyi pihenőhely, a kicsi patak melletti tűzrakóhellyel, padokkal szerencsés választás volt. Ahol az Országos Kéktúra útvonalától kissé eltávolodva, a tömegektől szeparáltan étkezhettünk, pihenhettünk.

Nagyszerű túra volt!

Nagy Péter, KEE

Lázbérci víztározó a partjáról és a Kalica-tetőről nézve

